

Колоквіум №2 за темою:
«Київська митрополія та Царьгородський патріархат:
український контент»

Колоквіум пропонується провести за працею Бориса Гудзяка «Криза і реформа: Київська митрополія та Царьгородський патріархат і генеза Берестейської унії» Переклад з англ. Марії Габлевич під ред. Олега Турія. Львів: Інститут історії Церкви Львівської Богословської Академії, 2000. - 426 с. (<http://history.org.ua/LiberUA/966-7034-17-8/966-7034-17-8.pdf>)

При обговоренні пропонується підготувати відповідь на наступні питання:

1. Чим обернулося для Православної церкви падіння Візантії?
2. Поясніть чому ставлення до православної церкви в Османській імперії було не лише варварський, але й прагматичним.
3. Чому релігійна толерантність у Османській імперії була вищою, ніж у країнах Західної Європи?
4. Чи включали названі чинники релігійну дискримінацію? Назвіть конкретні форми її вияву (гарач, девшерме тощо).
5. Опишіть стан Православної церкви в період османського правління.
6. Чому грецька друкарня в Османській державі проіснувала всього декілька місяців? Порівняйте стан друкарської справи в Османській державі та в Західній Європі
7. Флорентійська унія. Як було зруйновано Київську митрополію та як виникла Московська автокефалія?
8. Проаналізуйте лист (1476) представників Київської митрополії до Сикста IV (с.69). Чим він був обумовлений і чому не мав жодних наслідків?
9. Чим ви можете пояснити послаблення Православної церкви в Україні після Люблінської Унії (1569 р.).
10. Що означає «право подавання» польських королів та великих польських князів над православною церквою? (С.85). Які наслідки воно мало для священнослужителів? (с.87).
11. Поясніть чому напередодні Люблінської унії були скасовані обмеження православних обіймати державні посади? (с.98).
12. Знайдіть спільні проблеми у Руської православної з проблемами Римо-Католицької церкви (с.105).

13. Чим пояснюється послаблення зв'язків Київської митрополії з Царгородським патріархатом у XVI ст. Якими негативними наслідками це загрожувало в майбутньому? (с.106)
14. Як Реформація позначилася на стані Католицької церкви?
15. Дайте характеристику Католицької реформи. В чому полягає контрреформація (с.109)
16. Чому автор видання об'єднує друкарство та релігійні реформи?
17. Складіть конспективний план створення московського патріархату.
18. Розкрийте ключові пункти реформи Єремії в Київській митрополії.
19. Дайте характеристику Берестейським соборам.

Додаткова література

Александрович, В. Релігійна мистецька культура України XVII століття: нова релігійна ситуація, нове мистецтво: [наслідки Берестейської унії] / Володимир Александрович // Берестейська унія і українська культура XVII століття: матеріали Третіх «Берестейських читань» Львів, Київ, Харків, 20–23 червня 1995 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів: Ін-т Історії Церкви Львів. Богословської Академії, 1996. – С. 129–143.

Берестейська унія і українська культура XVII століття: матеріали Третіх «Берестейських читань» Львів, Київ, Харків, 20–23 червня 1995 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів: Ін-т Історії Церкви Львів. Богословської Академії, 1996. – 185 с.

Берестейська унія та внутрішнє життя Церкви в XVII столітті: матеріали Четвертих «Берестейських читань» Львів, Луцьк, Київ, 2–6 жовтня 1995 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів: Ін-т Історії Церкви Львів. Богословської Академії, 1997. – 155 с.

Берестейська унія 1596 р. // Історія України: універсальний ілюстрований довідник / В. К. Губарев; пер. з рос. Б. М. Губаревої. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – С. 117–118.

Берестейська церковна унія // Історія України: новий довідник / упоряд.: С. Крупчан, Т. Крупчан, О. Скопненко [та ін.]. – Київ: Казка, 2006. – С. 124–128.

Берестейська церковна унія: [проблема релігійного порозуміння між православним і католицьким віросповіданням на землях України і Білорусі наприкінці XVI ст.] // Україна: від козацької реформи Баторія до здобуття Сагайдачним Кафи: 1578–1616 / В. М. Горобець. – Київ: Кріон, 2010. – С. 75–78.

Берестейська церковна унія // Шляхами віків: довідник з історії України / М. Котляр, С. Кульчицький. – Київ: Україна, 1993. – С. 62–63.

Бондарчук, Я. Некоронований король Русі – князь Василь Костянтин Острозький / Я. Бондарчук // Світогляд. – 2008. – № 1. – С. 4–9.

Бубенщиков, В. Питання оцінки Берестейської церковної унії та греко-католицької церкви при викладанні курсу релігієзнавства / В. Бубенщиков, П. Кралюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія. – 2002. – Вип. 4. Спецвип. : Релігієзнавство як навчальна дисципліна: теоретико-методологічні та методичні основи викладання у вищій школі. – С. 103–106.

Ворончук, О. І. Острозький Василь-Костянтин Костянтинович / О. І. Ворончук // Енциклопедія історії України: в 10 т. / НАН України; редкол.: В. А. Смолій, Г. В. Боряк, В. Ф. Верстюк [та ін.]. – Київ: Наукова думка, 2010. – Т. 7: Мл–О. – С. 690–691.

Головата, Н. А. Балабан Гедеон / Н. А. Головата // Енциклопедія історії України : в 10 т. / НАН України ; редкол.: В. А. Смолій, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський [та ін.] – Київ : Наукова думка, 2005. – Т. 1 : А–В. – С. 170.

Гузар, Л. (архимандрит) У пошуках гармонії : [наслідки укладення Берестейської унії для українського народу] / Любомир Гузар // Історичний контекст, укладення Берестейської унії і перше поунійне покоління : матеріали Перших «Берестейських читань» Львів, Івано-Франківськ, Київ, 1–6 жовтня 1994 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії церкви Львів. Богословської Академії, 1995. – С. 1–6.

Гудзяк, Б. Київська ієпархія, Берестейські собори і укладення унії / Борис Гудзяк // Історичний контекст, укладення Берестейської унії і перше поунійне покоління : матеріали Перших «Берестейських читань» Львів, Івано-Франківськ, Київ, 1–6 жовтня 1994 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії церкви Львів. Богословської Академії, 1995. – С. 101–117.

Гудзяк, Б. О. Берестейська церковна унія 1596 року / Б. О. Гудзяк, О. Ю. Турій // Енциклопедія історії України : в 10 т. / НАН України ; редкол.: В. А. Смолій, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський [та ін.] – Київ : Наукова думка, 2005. – Т. 1 : А–В. – С. 231–233.

Денисенко, В. «Проповідник у великім стилі». Іпатій Потій – людина своєї епохи / В. Денисенко // Пам'ять століть. – 2009. – № 5/6. – С. 165–170.

Дмитрієв, М. Концепції унії в церковних і державних колах Речі Посполитої кінця XVI ст. : [Берестейська унія] / Михайло Дмитрієв // Історичний контекст, укладення Берестейської унії і перше поунійне покоління : матеріали Перших «Берестейських читань» Львів, Івано-Франківськ, Київ, 1–6 жовтня 1994 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії церкви Львів. Богословської Академії, 1995. – С. 39–73.

Іванків, Є. Берестейська унія і сучасний екуменізм / Євген Іванків // Альманах «Гомону України» на рік 1996 : 1946–1996. – Торонто : Гомін України, 1996. – С. 98–105.

Іпатій (Адам) Потій (1541–1613) // Україна: від козацької реформи Баторія до здобуття Сагайдачним Кафи : 1578–1616 / В. М. Горобець. – Київ : Кріон, 2010. – С. 79.

Іпатій Потій // Видатні постаті в історії України (IX–XIX ст.) : короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети / В. І. Гусєв, В. П. Дрожжин, Ю. О. Калинцев [та ін.]. – Київ : Вища школа, 2002. – С. 120–123.

Ісіченко, І. (єпископ) Берестейська унія і українська література XVII століття : [наслідки Берестейської унії] / Ігор (Ісіченко) // Берестейська унія і українська культура XVII століття : матеріали Третіх Берестейських читань Львів, Київ, Харків, 20–23 червня 1995 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії Церкви Львів. Богословської Академії, 1996. – С. 35–48.

Історичний контекст, укладення Берестейської унії і перше поунійне покоління : матеріали Перших «Берестейських читань» Львів, Івано-Франківськ, Київ, 1–6 жовтня 1994 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії церкви Львів. Богословської академії, 1995. – 188 с.

Костянтин (Василь) Острозький – культурно-освітній діяч, меценат // Народжені Україною : меморіальний альманах : у 2 т. – Київ : Євроімідж, 2002. – Т. 2 : Л–Я. – С. 282–283.

Костянтин-Василь Острозький (1527–1608 рр.) // Сто великих українців / Н. В. Астапенко, О. К. Барашкова, А. В. Дарибогова [та ін.]. – Київ : Арій, 2011. – С. 66–70.

Костянтин-Василь Острозький // Видатні постаті в історії України (IX–XIX ст.) : короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети / В. І. Гусєв, В. П. Дрожжин, Ю. О. Калинцев [та ін.]. – Київ : Вища школа, 2002. – С. 97–99.

Кралуєк, П. Василь-Костянтин Острозький: погляд крізь століття / П. Кралуєк // Дивосвіт. – 2009. – № 1. – С. 41–43.

Кубаєвська, К. Таємниці Брестської унії / Катерина Кубаєвська // Історія +. – 2016. – листоп. (№ 11). – С. 1, 4–5.

Лаврушко, Н. Проблема діяльності Костянтина Острозького в процесі Берестейської унії як етапу українсько-польських відносин наприкінці XVI – на початку XVII століть / Н.

Лаврушко // Студентський науковий вісник Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. – Тернопіль : ТНПУ, 2006. – Вип. 12. – С. 131–134.

Моравец, Н. Бачення Берестейської унії та історії Уніатської Церкви у праці архієпископа Філарета Гумілевського «История Русской Церкви в пяти периодах» / Н. Моравец // Київська старовина. – 2005. – № 6. – С. 33–45.

Німчук, В. Конфесійне питання і українська мова кінця XVI – початку XVII століть : [наслідки Берестейської унії] / Василь Німчук // Берестейська унія і українська культура XVII століття : матеріали Третіх «Берестейських читань» Львів, Київ, Харків, 20–23 червня 1995 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії Церкви Львів. Богословської Академії, 1996. – С. 3–16.

Острозький Костянтин (Василь) Костянтинович // Провідники духовності в Україні : довідник / редкол.: І. Ф. Курас, М. О. Багмет, В. І. Гусев [та ін.] ; за ред. І. Ф. Кураса. – Київ : Вища школа, 2003. – С. 78–80.

Пері, В. Берестейська унія у римському баченні / Вітторіо Пері ; пер. з італ. М. Прокопович та М. Петровича // Історичний контекст, укладення Берестейської унії і перше поунійне покоління : матеріали Перших «Берестейських читань» Львів, Івано-Франківськ, Київ, 1–6 жовтня 1994 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії церкви Львів. Богословської Академії, 1995. – С. 7–25.

Підручний, П. Початки Василянського чину і Берестейська унія / Порфірій Підручний // Берестейська унія та внутрішнє життя Церкви в XVII столітті : матеріали Четвертих «Берестейських читань» Львів, Луцьк, Київ, 2–6 жовтня 1995 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії Церкви Львів. Богословської Академії, 1997. – С. 79–100.

Поплавська, Н. Іпатій Потій у рецепції Івана Франка / Наталія Поплавська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. Літературознавство / редкол.: М. Ткачук, Р. Гром'як, О. Глотов [та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ, 2011. – Вип. 31. – С. 25–33. – Бібліогр. в кінці ст.

Потій Іпатій // Енциклопедія історії України : в 10 т. / НАН України ; редкол.: В. А. Смолій, Г. В. Боряк, В. Ф. Верстюк [та ін.]. – Київ : Наукова думка, 2011. – Т. 8 : Па–Прик. – С. 449–550.

Рогоза Михайло (р. н. невідомий – п. 1599) – митрополит Київський, один із організаторів Брестської унії 1596 р. // Українська радянська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. М. П. Бажан. – 2-ге вид. – Київ : ГР УРЕ, 1983. – Т 9 : Поплужне–Салуїн. – С. 418.

Саух, П. Ю. Князь Василь-Костянтин Острозький / П. Ю. Саух ; ред. В. Й. Сидорчук. – Рівне : Волинські обереги, 2002. – 244 с.

Семчук, С. Митрополит Михайло Рагоза / Ст. Семчук. – Мондер : Алберта : Друкарня ОО. Василян, 1947. – 20 с.

Сеник С. Берестейська унія і світське духовенство: наслідки унії у перших десятиліттях / Софія Сеник // Берестейська унія та внутрішнє життя Церкви в XVII столітті : матеріали Четвертих «Берестейських читань» Львів, Луцьк, Київ, 2–6 жовтня 1995 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії Церкви Львів. Богословської Академії, 1997. – С. 55–66.

Сеник С. Два митрополити – Потій і Рутський : [наслідки Берестейської унії] / Софія Сеник // Історичний контекст, укладення Берестейської унії і перше поунійне покоління : матеріали Перших «Берестейських читань» Львів, Івано-Франківськ, Київ, 1–6 жовтня 1994 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії церкви Львів. Богословської Академії, 1995. – С. 137–148.

Словесні війни навколо унії (Собору 1596 р.) : [Берестейська унія] // Україна: від козацької реформи Баторія до здобуття Сагайдачним Кафи : 1578–1616 / В. М. Горобець. – Київ : Кріон, 2010. – С. 94–96.

1596, 6–10 жовтня – Уніатський та православний собори в Бересті // Україна від найдавніших часів до сьогодення : хронологічний довідник / В. Ф. Верстюк, О. М. Дзюба, В. Ф. Репринцев. – Київ : Наукова думка, 1995. – С. 49.

Флоря, Б. Національно-конфесійна свідомість населення Східної України в першій половині XVII століття : [наслідки Берестейської унії] / Борис Флоря ; пер. з рос. М. Боянівської // Берестейська унія та внутрішнє життя Церкви в XVII столітті : матеріали Четвертих «Берестейських читань» Львів, Луцьк, Київ, 2–6 жовтня 1995 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії Церкви Львів. Богословської Академії, 1997. – С. 125–134.

Цалай-Якименко, О. Взаємодія «Схід-Захід» і Берестейська унія в становленні музичного бароко в Україні / Олександра Цалай-Якименко // Берестейська унія і українська культура XVII століття : матеріали Третіх «Берестейських читань» Львів, Київ, Харків, 20–23 червня 1995 р. / ред. Б. Гудзяк. – Львів : Ін-т Історії Церкви Львів. Богословської Академії, 1996. – С. 65–105.

Шевченко, В. Два берестейські собори: триумф і трагедія: Завершення передберестейського унійного процесу / В. Шевченко // Людина і світ. – 2004. – № 4. – С. 25–30.

Янковська, Ж. Некоронований король України : до 480-річчя від дня народження князя Василя-Костянтина Острозького / Ж. Янковська // Історія та правознавство. – 2006. – № 11. – С. 9–11.

Яременко, П. К. «Пересторога» – український антиуніацький памфлет початку XVII ст. / П. К. Яременко ; [за ред. Г. А. Нудьги]. – Київ : АН УРСР, 1963. – 164 с.

Яроцький, П. Берестейська унія 1596 року / П. Яроцький // Історичний календар. 2000 : науково-популярний та літературний альманах / упоряд.: А. Денисенко, В. Туркевич. – Київ : [Б. в.], 1999. – Вип. 6. – С. 315–316.